

ACTE INSTITUCIONAL EN MEMÒRIA DE LES VÍCTIMES DE L'HOLocaust

Conclusions sobre els col·lectius de
víctimes a càrrec dels alumnes dels
centres educatius que han participat en
el Projecte Educatiu en Memòria de les
Víctimes de l'Holocaust

25 de gener de 2024

PARLAMENT DE CATALUNYA

Institut Badalona VII Testimonis de Jehovà

Avui, dia 25 de gener, ens trobem reunits en aquesta cambra per tal de rendir tribut a les víctimes de l'Holocaust, causat pels règims feixistes europeus del segle XX. Llegirem ara un escrit en commemoració dels testimonis de Jehovà, un dels grups que van patir en primera persona les conseqüències d'aquest cruel esdeveniment.

Els testimonis de Jehovà són un grup del qual hem sentit parlar, però segurament no podríem explicar en detall quines són les seves creences. Primer cal tenir clar que són un col·lectiu que es dedica a estudiar la Bíblia i a reforçar i expandir aquestes creences. Es caracteritzen per esforçar-se a complir la paraula de Déu.

Durant l'època nazi van ser un dels col·lectius perseguits, igual que les persones jueves, les persones gitanes, les persones del col·lectiu LGTBI, les persones amb discapacitat o els republicans espanyols, entre altres grups. Tot i així, és un col·lectiu menys conegut dins els de víctimes del nazisme, pel desconeixement que tenim del mateix grup.

Com que els testimonis de Jehovà, a causa de les seves creences religioses, promouen obrar pacíficament i procurar mantenir l'harmonia de la societat, es negaven a posar-se al servei d'un règim assassí. No podien formar part d'una força política que atemptava contra les llibertats, i per aquest motiu van iniciar una resistència pacífica contra el govern del Tercer Reich, fet que els va portar a ser enemics directes dels nazis.

El procés d'aïllament social que van patir va ser gradual. Primer van ser identificats, assenyalats i, un cop van ser empresonats als camps, se'ls va obligar a portar un triangle porpra. Els van privar de drets essencials com la salut, l'educació i el treball. Més tard, van ser les criatures les que van començar a pagar les conseqüències d'aquesta resistència. A causa de la manca de participació dels testimonis en qüestions polítiques, els infants es negaven a exaltar la figura del Führer i a fer la salutació feixista. Com a resposta, la Gestapo se'ls emportava a centres de menors, separats dels pares i de la resta de nens, ja que els preocupava que s'escampés aquesta tendència a les escoles. Va haver-hi un punt on les seves creences van ser vetades a tot l'imperi alemany. Seguidament, els testimonis de Jehovà van començar a ser transportats als camps de treball i als de concentració, per tal de continuar tenint-los aïllats de la societat.

Tanmateix, tenien l'opció de signar un document per tal de salvar-se de la pena capital, però la gran majoria el rebutjaven, perquè això comportava deixar de banda les creences pròpies i estar d'acord amb el pensament de Hitler. Si firmaven aquell paper podrien seguir les seves creences, perquè la fe va per dins, però sense poder-la predicar. Per aquest motiu, es negaven a viure sent persones que ells mateixos no volien ser, i un gran nombre de testimonis de Jehovà considerava que era millor ser morts que viure renunciant a la pròpia fe.

Dins els camps de concentració, els testimonis van ser amenaçats, torturats i executats. Se'ls va prohibir mantenir el contacte amb individus d'altres col·lectius, ja que inspiraven esperança als seus companys d'internament. Mantenien una forta xarxa de relació i suport mutu. Van ser bondadosos amb tots els que van poder, i donaven menjar i animaven en tot moment la resta d'interns. Fins i tot van crear una cançó per tal d'amenitzar els dies i portar una mica d'esperança a aquell món gris.

A fora, els testimonis de Jehovà també van ser presents com a forma de resistència. El seu paper fou clau, perquè van ensenyar al món la situació que estaven

vivint els seus companys. Per fer-ho van publicar revistes i llibres i van organitzar diferents activitats clandestines, com les que van dur a terme al camp de concentració de Buchenwald, on els interns van crear una impremta clandestina per distribuir pamflets religiosos i informar de la situació que s'hi vivia.

Tot i això, en l'actualitat, ja sigui per la ignorància, per la falta de conscienciació de la societat en general o per la manipulació dels mitjans de comunicació, encara continuen sent discriminats, fins i tot són víctimes de la persecució directa, com passa a Rússia.

Cal reconèixer, commemorar i agrair l'acció d'aquest col·lectiu. Tot i haver estat brutalment perseguits i condemnats, els testimonis de Jehovà es van esforçar a no odiar el règim nazi ni tampoc els que els havien delatat.

Aquestes accions, juntament amb el fet que molts d'ells es van negar a renunciar a la seva fe, requereixen una gran consciència moral. Per tant, és important aprendre d'aquest col·lectiu. Cal que siguem crítics, que no ens deixem endur pel que fa o diu la majoria. Cadascú de nosaltres hauria de prendre les seves pròpies decisions, basant-se en la defensa dels drets humans.

Tant els testimonis de Jehovà com la resta de col·lectius dels quals parlem avui aquí van ser perseguits a causa dels prejudicis i la discriminació que se'n va derivar. Per això és important combatre la ignorància i no deixar que sigui el motor de cap causa política.

És per totes aquestes raons que nosaltres, els joves, com a coneixedors de la història i sent conscients dels errors que s'han comès en el passat, tenim la responsabilitat de no deixar que aquests es repeteixin.

INS El Sui de Cardedeu Collectiu LGBTI

Actualment, el collectiu LGTBI és bastant notori per a tothom. Si un mateix no en forma part, coneix algú que en forma part o, com a mínim, n'ha sentit a parlar. No obstant, el fet de ser reconeguts no ha sigut més que una càrrega en moltes ocasions.

Durant la història han sigut poques les vegades en les quals s'ha parlat d'aquest collectiu d'una manera positiva i integradora. En canvi, han sigut nombroses les ocasions en les quals aquest collectiu ha estat perseguit, marginat, assetjat, discriminat o, fins i tot, assassinat.

Una de les èpoques de repressió més dures contra aquest collectiu va ser justament durant el Tercer Reich alemany, l'època nazi. És veritat que durant els inicis dels anys vint a Berlín es van obrir establiments on la gent podia sentir-se lliure i ser com qui realment se sentien, però aquest petit període de mínima llibertat mai va arribar a la vida quotidiana del carrer, on s'havien d'amagar i tornar a ser qui es veien obligats a ser. Després de l'ascens nazi, pertànyer a aquest collectiu va esdevenir una condemna social i legal. Es van escriure les «llestes roses», on figuraven persones acusades de ser del collectiu LGTBI. Figurar a la llista podia significar una condemna de mort. No només eren perseguits institucionalment, sinó també socialment, ja que els mateixos veïns els delataven. Van ser perseguits tant pel Govern com per la societat, la premsa, els mitjans de comunicació i la publicitat impresa, com ara pamflets o pòsters. Es van clausurar els locals que abans havien sigut el seu únic refugi, i es va destruir l'únic lloc on realment els proporcionaven assistència mèdica, informació o fins i tot algú amb qui parlar i que els entengués.

En vista de tanta violència es van alçar algunes veus que es negaven a ser sotmeses a la violència del règim i ser-ne participants. Entre aquestes, s'alçava la veu de dos germans, líders del moviment La Rosa Blanca, que van defensar les veus dels silenciats i ho van pagar amb la seva vida. Però mai ningú els va aconseguir silenciar del tot, perquè encara perduren les paraules que Sofie Scholl dedicava a la població alemanya per instar la gent a no seguir amb aquell turment: «És l'enfocament reduccionista de la vida, si ho mantens petit ho tens sota control, si no fas soroll el monstre no et trobarà. Però tot és una mera il·lusió, perquè aquelles persones que empetiten els seus esperits en petites boles per mantenir-se segurs, també moren». Aquestes paraules li van costar la mort, a la qual no es va oposar perquè això implicava anar en contra del que ella creia.

El règim nazi tenia en les seves lleis un article que descrivia les persones d'aquest collectiu com a immorals i aberrants, i el seu major delicte era no tenir fills per al Reich. La seva existència comprometia els valors essencials del nazisme, uns valors contraris a les llibertats individuals. Les persones d'aquest collectiu van deixar de ser considerades éssers humans, van deixar de tenir rostre, sentiments o història, i es van convertir en noms en una llista. Els documents mostren només un petit percentatge del nombre real d'afectats: únicament estan documentats cent mil dels possibles centenars de milers de detinguts per aplicació de l'article 175, dels quals només a cinquanta mil se'ls va proporcionar un judici. Judicis que no eren justos, simplement sentències de mort reconegudes: quinze mil dels jutjats van ser enviats a camps de concentració com a esclaus i conillets d'índies per a experiments mèdics; els trenta-cinc mil restants van ser condemnats a presons i a camps de «reeduació», és a dir, de conversió a l'heterosexualitat, en què per a molts l'única opció per sobreviure va ser la castració.

La finalització de la Segona Guerra Mundial i la caiguda del nazisme tampoc va garantir els drets del col·lectiu: la societat els va continuar marcant com éssers aberrants, les lleis homòfobes van continuar i, per tant, cap supervivent de l'holocaust homosexual va ser reconegut com a víctima de la persecució nazi. Se'ls considerava malalts mentals i se'ls enviava a manicomis on morien o es tornaven realment bojos. No va ser fins a l'any 1990 que l'homosexualitat es va deixar de considerar una malaltia mental.

Malgrat aquests canvis, actualment les estadístiques no menteixen en dir que la seva persecució, tot i ser il·legal, segueix vigent en la nostra societat. Només trenta-sis dels 195 països que hi ha al món legalitzen el matrimoni amb algú que es considera del teu mateix sexe, i en onze països aquesta condició és penada amb la mort. Aquí a Espanya el matrimoni homosexual va ser legalitzat l'any 2005, però això no va fer minvar els abusos i la discriminació.

Segons les estadístiques, es calcula que 3,8 milions de persones reconeixen que formen part d'aquest col·lectiu a Espanya avui dia. D'aquests, 280.000 han reconegut haver sigut assetjats o discriminats, i un 8,6% reconeix haver estat abusat físicament. Això implica tres-centes mil persones agredides físicament per expressar-se com realment se sentien, per ser persones que no entraven en els estàndards de normalitat en la societat actual espanyola. Es creu que només es denuncien el 20% de les agressions, això implica un 80% de víctimes que no expliquen el seu cas perquè no creuen que es faci justícia.

La societat ha d'acabar entenent que l'existència d'aquest col·lectiu no és un problema i que no hi ha res de dolent per formar-ne part: no es pot tolerar cap mena de discriminació. S'ha de començar a educar les noves generacions perquè ho reconguin i ho acceptin, perquè nens i adolescents que no entenen per què són diferents de la resta s'adonin que no està malament sentir-se com se senten i perquè les generacions que ens han de dirigir en el futur entenguin des de petits que perquè una persona tingui gustos diferents no el converteix en algú al qual s'ha de maltractar.

Demanem que això no continuï. Demanem educació des de petits en aquest àmbit perquè més ciutadans del nostre país no hagin de tenir por a sentir-se diferents, sinó que tinguin el valor i la confiança per a poder-ho fer amb llibertat. Demanem educació perquè els nens puguin reconèixer obertament, sense limitacions, qui són i què és el que els agrada. Però, sobretot, ens hem d'assegurar que les persones que van patir aquesta etapa fosca de la història no siguin oblidades. No podem permetre que la seva memòria i la seva lluita torni a ser esborrada: aquestes víctimes han de ser recordades i honrades avui dia per recordar-nos que uns fets tan terribles no s'han de repetir.

«Crec ara, com abans, que he fet el millor que he pogut per al meu país. I en conseqüència no em penedeixo dels meus actes i acceptaré les conseqüències dels resultats de la meva conducta».

Aquestes van ser les paraules de Sofie Scholl després de la seva sentència de mort, juntament amb la del seu germà. I jo em pregunto: podríem nosaltres dir aquesta frase si el dia de demà ja no hi fóssim? Podríem estar segurs que hem fet el suficient per evitar que això es repeteixi, que hem fet el suficient per recordar les vides dels valents i valentes que van viure aquell terror, d'aquells que van ser oprimits, caçats, torturats i exterminats, per honrar les seves morts i usar-les com a exemple del que no podem permetre que torni a passar? El passat és passat i no es pot canviar, però sí que el podem recordar i aprendre'n. No oblidem les atrocitats, no oblidem les seves veus i, sobretot, no permetem que la seva lluita hagi estat en va, perquè, com va dir Albert Einstein, «el món no serà destruït pels que fan el mal, sinó pels que miren i no fan res».

INS El Cairat d'Esparraguera Collectiu de persones amb discapacitat

John Forbes Nash, Stephen Hawking, Andrea Bocelli, Àlex Roca Campillo, Núria Marquès, El Langui o Miquel Martí i Pol. No parlariem ara d'ells si el nazisme hagués triomfat. Són noms propis que ens motiven i ens encoratgen en el nostre dia a dia.

La tardor del 1939, Hitler signava l'autorització per exterminar totes aquelles persones que per tenir un problema físic o psicològic no cabien en el seu ideal de raça ària. El programa Aktion T4 es posava en marxa. Aproximadament 275.000 persones amb discapacitat van ser assassinades en poc menys de dos anys, fins al 1941.

Identificats amb un triangle blau turquesa invertit, assenyalats per la intransigència i la intolerància més extremes, homes i dones a partir dels tres anys van ser víctimes de l'eutanàsia i d'experiments a mans de metges i infermers sense pietat, al servei del poder de torn. Van ser apartats de les seves famílies per ser internats en hospitals. Tractaments inhumans com, per exemple, l'esterilització de les persones amb sordesa o les injeccions letals eren pràctiques habituals. Al castell de Hartheim, a Àustria, un dels sis llocs d'extermini, no només els metges alemanys practicaven aquesta «higiene racial». Són fets que fan esgarriar i trenquen l'ànima.

On eren la raó i la misericòrdia? Què se'n va fer, del jurament hipocràtic? Recolzats i protegits pel sistema, els equips sanitaris, però també transportistes i constructors de les càmeres de gas, guardaven silenci com qui vetlla la negra nit.

De poc van servir les diverses veus que es van alçar per posar fi a la barbàrie, i també a la maquinària propagandística, que utilitzava els mitjans de comunicació de massa (cinema, ràdio) i cartells acolorits per recordar a la població la despesa que suposaven per a les arques públiques aquells que, unilateralment, es considerava que tenien una vida «indigna».

Per què cal recordar, per què cal estudiar el passat? La resposta és simple, i la trobem en aquesta cita de Terenci: «*Homo sum, humani nihil a me alienum puto*» (soc humà, res del que és humà m'és aliè).

Si hi reflexionem, mentre la ment criminal nazi el veia com una despesa, avui dia el col·lectiu de persones amb discapacitat s'ha convertit en un dels col·lectius de què hem de tenir la màxima cura. Recordem que, fa uns dies, ens arribava la bona notícia d'un avenç científic que pot ajudar les persones amb esquizofrènia mitjançant l'estimulació cerebral profunda. Per tant, la inversió científica, tecnològica, social i humana ens beneficia com a societat.

Representar el col·lectiu de persones amb discapacitat ens ha donat l'oportunitat de, en primer lloc, reflexionar sobre l'Holocaust i, en segon lloc, estudiar i fer recerca sobre un col·lectiu oblidat. En els llibres de text pràcticament no se'n parla i costa trobar fonts que hi facin referència en arxius i museus. És per això que ens ha suposat un repte, però, alhora, ha estat una oportunitat per donar-los el lloc que els correspon en la història i prendre consciència de la seva lluita per la supervivència i la superació, sense oblidar-nos dels seus familiars, que són figures essencials d'abans i d'ara.

Les persones amb una discapacitat física, orgànica, intel·lectual o sensorial, amb un trastorn mental o amb pluridiscapacitat continuen lluitant per aconseguir més inclusió, més igualtat. De fet, la igualtat és un dels objectius recollits a l'Agenda

2030. Les dones amb discapacitat pateixen una doble discriminació, per ser dones i per tenir una discapacitat. A més, segons les dades mostrades per l'Institut d'Estadística de Catalunya, cada any augmenta el nombre de persones d'aquest col·lectiu reconegudes legalment.

No hem de tenir por de la diferència, perquè ens enriqueix. És responsabilitat de tots els agents socials continuar defensant els drets inalienables de totes les persones. És responsabilitat de tots i totes no caure en la desmemòria o, simplement, apartar la mirada.

Som davant de nous desafiaments d'ordre mundial, com el canvi climàtic i la situació econòmica, però també som davant d'una greu crisi ètica i moral. És per això que, ara més que mai, l'estudi dels fets que ja han succeït i la reflexió ens han de servir per ser crítics, per valorar la llibertat i la pau; en definitiva, per evitar que la foscor torni.

L'oblit és la mà armada d'aquells que no volen el bé comú, sinó el seu propi bé. NO OBLIDEM, perquè quan recordem guanyem el feixisme. NO CALLEM, perquè hi ha coses que mai no poden ser silenciades. NO SOM CECS, perquè les evidències de l'horror ara són cicatrius de la nostra pell, de la nostra terra i de la memòria col·lectiva.

No voldríem finalitzar aquest acte sense citar un fragment del poema «L'hoste insòlit», de Miquel Martí i Pol:

*No em malvendré el silenci. D'aquest cos
en conec els topants i les dreceres
i n'estimo els esclats, les defallences;
no hi visc a plaer, però hi visc i això em basta.*

Institut Dertosa de Tortosa Collectiu de persones perseguides per motius polítics

Avui, 25 de gener, estem units per a commemorar totes les persones que van patir la barbaritat de l'Holocaust i la persecució del règim nazi.

El Parlament de Catalunya ens acull per a evocar els tràgics fets que es van dur a terme amb l'ascens al poder de les ideologies feixistes, especialment durant la Segona Guerra Mundial, amb l'objectiu de recordar aquests esdeveniments històrics, que no són únicament relats del passat i que, per desgràcia, es podrien tornar a repetir.

Som aquí per donar veu a tothom que va patir la tragèdia, especialment, i en el nostre cas, al col·lectiu de persones deportades per motius polítics. Recollim la veu de les víctimes i de la humanitat en general per tal d'intentar crear consciència sobre els fets passats a les generacions que no ho han viscut i que són les que han de garantir que no torni a succeir.

L'alumnat de l'Institut Dertosa, de Tortosa, en representació de totes les víctimes exiliades per raons polítiques, vam tenir el privilegi de reunir-nos al mes de novembre amb representants de l'Associació Triangle Blau, de l'Amical de Mauthausen i de l'Associació Buchenwald per conèixer de ben a la vora els motius, les vivències i les inquietuds del col·lectiu que representen, els deportats polítics. A ells i elles, els volem agrair la implicació en la tasca de difondre els fets ocorreguts i mantenir viva la memòria.

Podien ser moltes les causes que duguessin una persona a un camp de concentració o d'extermini. En el cas dels deportats i deportades espanyols per motius polítics, la principal era haver lluitat contra el feixisme a Espanya i haver-se exiliat a França, país que va ser envaït pels nazis. La condició d'exiliats els situava en una posició de vulnerabilitat, ja que eren estrangers dels quals el seu propi estat renegava. Alguns d'aquests exiliats van formar part de les Companyies de Treballadors Estrangers, i això els va fer arribar als camps; altres van col·laborar amb la resistència francesa, i altres seguien militant en partits polítics que havien estat il·legalitzats i ho feien de manera clandestina, però tots tenien una cosa en comú: idees oposades al feixisme i el fet de defensar la llibertat i la democràcia per damunt de totes les coses.

Abans d'arribar al camp ningú era conscient de què es trobaria. Era molt difícil imaginar que altres éssers humans fossin capaços de dur a terme aquelles atrocitats. Els espanyols portaven un triangle blau cosit al pijama de ratlles que se'ls obligava a vestir un cop havien ingressat al camp. Aquest triangle els distingia d'altres grups de deportats i formava part del sistema de marcatge que existia dins dels camps. En funció del color o la combinació de diferents triangles es podia saber el motiu principal pel qual una persona havia arribat allí.

Els interns eren tractats com a animals, amb unes condicions realment pèssimes i inhumanes. Malgrat totes les atrocitats que patien i les penúries que passaven, molts mantenien l'esperança de poder sortir-ne gràcies a la col·laboració entre els interns i l'existència de grups organitzats que seguien oposant-se al feixisme.

La idea de tornar a ser lliures algun dia era un motiu per a continuar vivint, com també ho era pensar en tot allò que els esperava fora, tota la gent que els estimava i que cada dia els trobava a faltar.

Dels dos-cents ebrenços que van anar a parar als camps, només uns seixanta van ser alliberats i van aconseguir refer les seves vides amb el record sempre present del que allí havien viscut.

La majoria dels que van aconseguir sortir-ne van patir seqüeles posttraumàtiques pel que havien vist i patit. D'altres no es van poder recuperar i van morir, ja que estaven malalts i molt dèbils.

L'exemple de persones com el fotògraf tortosí Antoni Garcia Alonso, que juntament amb Francesc Boix i José Cereceda va ajudar a amagar imatges que després van ser clau a l'hora de demostrar les atrocitats que es cometien als camps, ens han de guiar en la nostra lluita i el nostre compromís per la llibertat.

Creiem que ningú pot garantir que això no torni a passar, i menys encara amb la situació actual del món i l'augment de les idees neofeixistes que prolifereixen arreu. Per això hem de donar suport i promoure iniciatives de memòria i procurar transmetre a tothom les vivències de les persones deportades, amb la finalitat d'evitar que mai més es torni a repetir una situació similar.

Creiem que és molt important que tant les administracions com la població civil promoguem actes i iniciatives com la que ens ha portat avui aquí. Cal donar suport a projectes educatius de memòria de les víctimes, donar veu a aquells que alguns van voler silenciar.

Per acabar, volem compartir unes paraules de Neus Català, que va dir: «Molta gent creu que lluitar és agafar una arma, però lluitar és unir-se per defensar una idea». Aquest és l'objectiu del dia d'avui, lluitar per la memòria dels presos polítics amb les nostres paraules.

La seva memòria és un record constant de la fragilitat de la llibertat i ens recorda la responsabilitat compartida de protegir els drets humans i prevenir fets similars.

Finalment, ens agradaria agrair a tothom que ha participat en el projecte educatiu del Parlament el temps i la implicació en aquest tipus d'activitats, que ajuden els joves com nosaltres a prendre consciència de la memòria històrica perquè no torni a passar mai més.

Col·legi El Carme de Lleida Collectiu del Poble Gitano

Avui ens hem reunit per retre homenatge a les víctimes del poble gitano de l'Holocaust, de la repressió del totalitarisme, com és el nazisme, i de la Segona Guerra Mundial. Així, tenim l'oportunitat d'homenatjar les víctimes del Porraimos, el genocidi gitano.

Segons estimacions fiables, prop de mig milió de persones del poble romaní van ser assassinades per ordres del govern nazi i dels seus aliats o van ser condemnades a treballs forçats en camps com el d'Auschwitz-Birkenau, simplement per pertànyer a una cultura i una ètnia diferents. Aquesta xifra representa entre el 70% i el 80% de la població gitana d'Europa d'aquell temps.

Una investigació finançada pel govern nazi va determinar que les persones gitanes, per la seva naturalesa racial, no podien integrar-se en la societat civilitzada. Calia separar-los dels «bons ciutadans» i procurar la seva reclusió, esterilització i desaparició.

La terrible tragèdia del Porraimos ha estat ignorada molts anys. Les autoritats alemanyes no la van reconèixer fins al 1983, quaranta anys després. A Espanya, fins a l'any 1986 els nens gitanos no van poder anar a les escoles ordinàries i, el 2015, el Congrés dels Diputats va aprovar una proposició no de llei sobre el reconeixement del poble gitano, tot i que no ha rebut cap compensació.

I, per què ells? És la pregunta que tots ens fem. Probablement un dels motius és l'antigitanisme històric. El Porraimos va ser una de les expressions més extremes i brutals de l'antigitanisme, un racisme que té les arrels en la història de la discriminació, marginació i persecució que el poble gitano ha patit des de la seva arribada a Europa fa molts segles. Recordem la Gran Batuda, durant l'estiu del 1749, autoritzada pel rei d'Espanya Ferran VI amb l'objectiu d'extingir el poble gitano.

L'antigitanisme, paraula clau d'aquest problema, és un fenomen institucional que la base social acaba absorbint. Es basa en la deshumanització i el discurs d'odi contra el poble gitano, per mitjà dels quals es crea una imatge d'odi o racisme tan potent i tan forta que l'estigmatitza i el segrega.

Encara avui dia, les persones i comunitats gitanes han de suportar actituds i comportaments hostils d'alguns sectors de la població, dels mitjans de comunicació i de les institucions. A Catalunya, encara tenim guetos, i les persones i comunitats gitanes segueixen essent un grup discriminat que ha de fer front a nombrosos obstacles i barreres per participar plenament en la vida social, econòmica, cultural i política.

Per això, avui no només volem recordar el passat, sinó també reflexionar sobre el present i el futur. Volem reivindicar el paper del poble gitano com a part integrant i enriquidora de la diversitat europea i catalana. Volem reconèixer la seva contribució al desenvolupament de la nostra societat, i ens volem comprometre a combatre el racisme i la discriminació en totes les seves formes i a promoure la igualtat, la inclusió i la convivència.

Juan de Dios Ramírez Heredia, polític i advocat gitano espanyol, va escriure:

El poble gitano no és una minoria ètnica, sinó una nació sense estat. El poble gitano no és un problema social, sinó una riquesa cultural. El poble gitano no és un objecte d'estudi, sinó un subjecte històric. El poble gitano no és una víctima passiva, sinó un agent de canvi.

Institut Castelló d'Empúries Collectiu del poble jueu

Volem donar les gràcies al Memorial Democràtic, al Parlament de Catalunya i, especialment, als membres de les entitats de la comunitat jueva a Catalunya que ens van rebre el passat 21 de novembre en aquest mateix espai.

Avui, l'estudi i la memòria de l'Holocaust són totalment necessaris i ens han de servir sobretot com a antídoto davant del creixement dels partits d'extrema dreta i de la xenofòbia a Europa. Com a societat, el fet de recordar i aprendre d'episodis passats de la nostra història és vital per assegurar que fets tan horribles no quedin en l'oblit. L'Holocaust va ser una tragèdia que va afectar moltíssima gent, persones de cultures i orígens diferents. En total, onze milions de persones. El seu gran abast i el fet que es produís al cor de l'Europa considerada civilitzada va commocionar el món i va fer que el 1948 es definís per primer cop el concepte de genocidi, amb l'objectiu de tipificar-lo de crim contra la humanitat.

La comunitat jueva va ser segurament el col·lectiu cultural i religiós que en més gran nombre i de manera més sistemàtica va patir aquell extermini. Però la tragèdia del poble jueu no era un fenomen nou. Per exemple, al nostre poble, Castelló d'Empúries, des del segle XIII i per iniciativa comtal, hi va haver una important comunitat jueva, resident al seu call. Una comunitat que va ser clau per fomentar la prosperitat a la vila durant l'època medieval. Tanmateix, en arribar la crisi del segle XV, els jueus del poble varen ser considerats culpables de totes les desgràcies que es vivien en aquell moment i varen ser perseguits i expulsats definitivament de Castelló. Una demostració de racisme i d'antisemitisme que es va repetir a moltes poblacions catalanes, i que és un exemple més de les moltes experiències tràgiques que ha hagut de superar la comunitat jueva durant els últims cinc-cents anys.

I per què aquest poble, amb la seva antiguitat i riquesa cultural, ha patit tanta persecució al llarg de la història? És precisament la capacitat de mantenir la seva tradició i memòria, transmesa de generació en generació a través de la Torà, que els ha fet resistir als règims autoritaris i uniformitzadors que els han volgut assimilar. A més, els jueus establerts a Europa varen saber connectar perfectament amb els valors humanistes de la civilització occidental. Alguns dels principals pensadors i científics del segle XX varen ser jueus o eren de família jueva. I va ser també per aquest compromís amb el progrés i la modernitat que els nazis els volien exterminar. Hem de recordar el filòsof alemany Walter Benjamin, l'historiador francès Marc Bloch o l'escriptor italià Primo Levi (supervivent a Auschwitz), que varen patir directament, en carn pròpia, el terror del tercer Reich.

Durant la Segona Guerra Mundial, un dels grans aliats del feixisme va ser el silenci i la indiferència de molts països del món, entre aquests, l'Espanya de Franco, gran aliada de Hitler. També alguns estats democràtics varen tancar les fronteres a molts exiliats jueus. Però, en canvi, sí que varen comptar amb l'ajuda i la solidaritat de molts ciutadans de peu, que varen amagar persones jueves a casa seva tot i el risc que això suposava. A Catalunya, durant els anys quaranta va ser molt important l'existència de les xarxes d'evasió al Pirineu (també conegudes com les rutes de la llibertat), formades per ciutadans anònims que varen ajudar molts exiliats a fugir de la França ocupada.

Com va dir l'historiador occità Pierre Vilar, que també va ser presoner en camps de concentració nazis, «comprendre la història ens ha de servir per conèixer el present». Com a societat, hem de treure lliçons raonades d'aquell passat, com la de no quedar indiferents davant de les injustícies. Quan els nazis varen iniciar el

Programa d'eugenèsia T4, consistent a assassinar els malalts i els discapacitats, la reacció de protesta i indignació de la ciutadania alemanya, liderada pel bisbe de Münster, va aturar les matances.

Però va ser un cas aïllat. En general, la ciutadania europea no va saber reaccionar a temps. Fins i tot, els supervivents dels camps nazis han arrossegat el sentiment de culpa d'haver-se salvat i no haver fet més per aturar aquella barbàrie.

Per això, malgrat el profund dolor que provoca, és tan important preservar la memòria de l'Holocaust en actes com el d'avui. També és fonamental mantenir visibles els llocs on es varen produir aquells fets i promoure-hi visites escolars, ja sigui a Auschwitz, a Mauthausen o la Maternitat d'Elna (que també va acollir mares d'origen jueu) i a Ribesaltes, al Rosselló. Perquè, en el fons, que fets tan greus no tornin a succeir depèn de nosaltres. Fins i tot hem de ser fermes en la nostra realitat més propera, també a l'institut i a la universitat, i defensar els companys i companyes quan abusen dels seus drets.

No ens agradaria acabar aquest discurs sense fer una condemna ferma del conflicte actual de l'Orient Mitjà. Reclamem que immediatament s'aturi la guerra i es protegeixi la població civil indefensa. Ens posem al costat de les víctimes, de totes les víctimes de tots els bàndols, i volem afirmar rotundament que les matances indiscriminades i els crims de guerra, vinguin d'on vinguin, no tenen cap justificació.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Relacions Institucionals